Kədərdən vüsala

Damət Salmanoğlunun şeirləri haqqında

Damat Salmanoğlunu uzun illərdi tanıyıram, insanlar içində bir qəribliyi də var. Elə bilirəm çox uzaqdan gəlib, şair Camal Yusifzadə demiş; çox - çox uzaqdan gəlir Yazıçılar Birliyinə, qatıldığı tədbirlərə. O, hər səhər gəlib dostlarla görüşür, yenə çıxıb gedir gəldiyi uzaq yerə. Əslində bəlkə də o, heç uzaq yerdən gəlmir, bizim hər birimizin gəldiyimiz yerdən də yaxın yerdən gəlir. Bəs onu mənə uzaq göstərən nədir? Məncə bu, onun şeirləri ilə bağlıdır. Ümumiliyin içində fərqli görünmək hissi həmişə adamı toplumdan uzaq göstərir. Damət də belə.

Damət mütəmadi olaraq dövri mətbuatda çap olunur, şeirləri internet saytlarında yayımlanır, sosial şəbəkələrdə şeirləri müzakirəyə səbəb olur. Əgər şeir müzakirə yarada bilirsə, bu, həqiqətən təqdir olunası bir işdir. Damət hadisə və detallara fərdi münasibət göstərir, fərdi münasibət sonradan şairin içtimai "mən"ini təsdiqləyir. "Şeh məhəbbəti " şeirinə diqqət yetirək.

Bir söylə, sən niyə beləsən axı?
Tez küsüb-inciyən, bir az da çılğın.
Gah gülür gözlərin sevinc içində,
Gah da fikirlisən, kədərli, dalğın.

Bəlkə, ruhlarımız min illər öncə,
Yaşayıb birlikdə can deyə-deyə.
Atdığın hər addım yad gəlmir mənə,
Doğmasan, əzizsən, bilmirəm niyə?

Adi şehə münasibət məsələsi şair psixologizmini səciyyələndirir, onu müxtəlif hadisələrdən, çeşidlərdən keçirir, müxtəlif aspektlərdən təhlil edir. Şair şehə xitab edir, o nəyə görə küsür, inciyir, nəyə görə çılğındır? Gah gülür, gah kədərlənir. Gah da fikirli və dalğın görünür. Əslində şeh yaşadığımız bu sirli qoca dünyanı özündə ehtiva edir. İlk baxışda şeh gözümüzə cavan, gənc görünə bilər.

Əslində belə deyil, o da dünyanın özü kimi qoca və qədimdir. Çox sirlərdən, müharibə və talanlardan, vüsal və ayrılıqlardan halıdır. Çox göz yaşları görüb, onlardan qəhərlənib. Yəni bir damcının bətni dünyanı və kainatı tədqiq etməyə imkan verir. Şeirin sonunda şairin gəldiyi nəticə çox ağla batandır. Bəlkə də o, həmin şehlə min illərdir ki, tanışdır. Min illərdir yol gəlirlər, bəlkə də hər ikisinin beyni eyni rüşeyimdəndir. Düşüncələri eynidir. Allah onların ikisini də eyni yaradıb. Bəlkə müəyyən vaxtdan sonra şeh adama çevrilib və ya əksinə. Kimi bilir bəlkə də, şeh insana, insan da şehə çüvrilə - çevrilə bu günümüzə qədər gəlib çıxıblar. Bu şeir Ramiz Rövşənin "Yenə bu şəhərdə üzə- üzə gəldik" misrası ilə başlayan şeiri ilə səsləşir.

Ömrüm başdan-başa yalandı bəlkə,
Taleyim başqaymış doğrudan elə.
O yoldan ötən qız, anamdı bəlkə,
Bəlkə də, oğlumdu bu oğlan elə.

Bu şeirdə olduğu kimi, bəlkə də o şeh insanın bir bədən hissəsidir, bəlkə onun göz

yaşıdır və ya elə gözüdür. Damətin "Gənclik qatarı" şeiri də müəyyən bir zaman çalarını anlatmaq, xatılatmaq baxımından maraqlı gəldi mənə. Nədənsə heç vaxt vağzallar yaddan çıxmır. Çünki vağzal qopub gəldiyin yerlə məskünlaşdığın yer arasında bir əlaqə mərkəzidir. Burda keçmiş də var, gələcək də. Kənd də var, şəhər də. Ayrılıq da var vüsal da.

Burda kimisə tapa bilərsən, amma itirmək də var burda. Saydıqlarım fiziki vağzaldı, bu vağzala söykənərək Damət şeir də başqa bir asiossasiya yaradır. "Gənclik" və "Qocalıq" vağzalını dilə gətirir.

İndi bu vağzalda sənin yerində
Qocalıq qatarı gözləyir məni.
Gənclikdən yadigar xatirələrim
İndi bu qatarda izləyir məni.

Bəli, günlərin bir güni "Gənclik" qatarı gedəcək, onun yerinə "Qocalıq" qatarı gələcək və hamını aparacaq. Hara? Əbədiyyətə!

Damət Salmanoğlunun yaradıcılığını vətən şeirləri xüsusi yer tutur. Vətən Müharibəsində igidlərimizin göstərdikləri qəhrəmanlıqlar onun vətənpərvərlik şeirlərinin nəqarətini, yurdun gözəllikləri isə şeirlərinin mənasını, ruhunu təşkil edir. Nədən yazırsa - yazsın şair birinci növbədə şeirin poetik çalarına önəm verir, əsl şeiri publisistikadan ayırır.

Şairin aşağıdakı "Ləpir" şeirinə diqqət yetirək.

Qar üstə birqızın ləpiri qalıb,
Unudub, bəzəkli çətiri qalıb.
Yayılıb aləmə çiçək qoxusu,
Keçdiyi yollarda ətiri qalıb.
Göydən narı-narın qar səpələnir,
Sanki heç qar deyil, həsrət ələnir.
Şirin xatirələr dərdə bələnir,
Ruhum xəyalların əsiri qalıb.
Sızlayan yanıqlı telə dönmüşəm,
Acı həsrət dolu ilə dönmüşəm,
Qəfil yanıb-yanıb külə dönmüşəm,
Sənə olan eşqim dipdiri qalıb.

Bu şeirdə xatirədən tutmuş vüsalın özəlliyinə qədər hər şey öz yerini tutub, özü də poetik şəkildə. Ayağın altındakı ləpirlə başın üstündəki çətirin həm qafiyə olması, həm də bədənin başı və ayağını tutaraq bu aralıqda baş verən sosial, psixoloji sarsıntıları nəzərətə götürməsi, bəzən qoruması şeirin quruluşunu təşkil edir. Sevgili hara getsə, ayağının altındakı ləpirlə başının üstündəki çətir onunla gedəsidir, çünki bu dünya işi, dünya nizamıdır. Amma bu gedişdə bir kədər var. Kədər həmişə sevginin təsdiqi olub və indi də belədir. Ona görə də aşiqin başına qar dərd kimi ələnir. Sevginin başında nə qədər qovğalar baş versə də, aşıq bu kədərin, od - alovun külünün altında yenə də dipdiridir.

Damət Salmanoğlunun şeirləri hansı nəsnələri tərənnüm və təsvir edirsə, hamısının sonunda sönməyən işıq və heç vaxt öləzimiyən ümid var. Onun şeirləri günü - gündən inkişaf edir. Bir sözlə, şeiri, xəyalı çəkib aparan poetik enerji həmişə kədərdən vüsala adlayır. Uğur olsun!

Qəşəm Nəcəfzadə

Ədalət.- 2022- ci il.- 6 avqust.- S. 8.